

JAKÉ PŘIZPŮSOBENÍ NABÍZÍ USNADNĚNÍ VE WINDOWS

(první pomoc při mírném hendikepu)

Linda Albrechtová

Břetislav Verner

© Autoři článku, ver. 2024: Tento text je míněn jako první a rychlá pomoc uživatelům, kteří pracují s aplikacemi v systému Windows a kteří trpí méně závažnou zrakovou vadou.

Názvy produktů, firem apod. použité v textu mohou být ochrannými známkami nebo registrovanými ochrannými známkami příslušných vlastníků.

OBSAH

1	Prolog.....	3
2	Usnadnění v OS Windows.....	3
2.1	Obrazovka	3
2.2	Ukazatel myši	3
2.3	Textový kurzor	3
2.4	Lupa.....	3
2.5	Barevné filtry	4
2.6	Kontrast	4
2.7	Předčítání	4
3	Prohlížeč MS Edge a jeho možnosti.....	5
3.1	Lupa.....	5
3.2	Další nástroje.....	5
4	Jak dále: obecné zásady	6

1 Prolog

Operační systém Windows nabízí řadu funkcí usnadňujících práci zrakově postižených uživatelů s aplikacemi v systému Windows. Tyto funkce jsou přizpůsobeny různým potřebám, od zvětšování obrazovky, až po hlasový výstup. V dalším textu vás s těmi základními možnostmi seznámíme.

2 Usnadnění v OS Windows

Nastavení pro usnadnění práce s počítačem hendikepovaným uživatelům otevřete z menu Start > Nastavení > Usnadnění a pro zrakově hendikepované uživatele jsou příslušná nastavení v sekci Zrak, případně v sekci Interakce. Názvy a umístění jednotlivých položek v Usnadnění se mohou mírně lišit podle používané verze Windows.

Zrakově hendikepovaní uživatelé zde mohou najít různé možnosti týkající se nastavení obrazovky, ukazatele myši a textového kurzoru, lupy (tedy zvětšování), barev a kontrastu, hlasového výstupu (tzv. Předčítání).

Vhodným nastavením obrazovky zlepšíte viditelnost obrazu, v nabídce jsou tyto možnosti:

2.1 Obrazovka

- Velikost textu
- Vizuelní efekty (posuvníky, průhlednost, animace)

Další nastavení obrazovky můžete najít už nikoli pod položkou Usnadnění, ale Start > Nastavení > Systém > Obrazovka (v jiné verzi Windows může být položka Obrazovka na jiném místě) a zde můžete nastavit jas či měřítko (velikost textu).

2.2 Ukazatel myši

- Nastavuje se barva a velikost ukazatele myši

2.3 Textový kurzor

Nastavuje se zvýraznění textového kurzoru

- Indikátor textového kurzoru (jeho velikost a barva)
- Tloušťka textového kurzoru

2.4 Lupa

Zvětšuje celou obrazovku nebo její část, obsahuje tyto nabídky

- Zapnout / Vypnout lupu přepínačem na obrazovce nebo klávesovými zkratkami WIN + PLUS (zapnout) nebo WIN + ESC (vypnout)
- Úroveň přiblížení nastavuje zvětšení lupy tlačítka „plus“ či „minus“ na obrazovce nebo klávesovými zkratkami WIN + PLUS, WIN + MINUS zvětšíte (přiblížíte) či zmenšíte (oddálíte) obraz pod lupou
- Zobrazení lupy, zda lupa zvětšuje celou obrazovku nebo jen její část (tzv. „čočka“); lupa-čočka sleduje ukazatel myši
- Invertovat barvy v obrazu pod lupou
- Čtení, kde lze nastavit modifikační klávesu pro čtení (a příslušnou klávesovou zkratkou „modifikační“ + ENTER pak lze čtení spustit)

2.5 Barevné filtry

- Nastavit a zapnout filtraci barev, včetně inverze barev, stupňů šedi i filtrů pro barvoslepost

2.6 Kontrast

Nastavuje kontrast obrazovky, což může zlepšit zřetelnost zobrazení

- Zapnout / Vypnout zvýšený kontrast
- Zvolit motiv kontrastu

2.7 Předčítání

Čtečka obrazovky, která hlasovým výstupem uživateli sděluje, co je na obrazovce

- Zapnout / Vypnout funkci Předčítání (přepínač)
- Zapnout / Vypnout funkci Předčítání klávesovou zkratkou WIN + CTRL+ ENTER (přepínač)
- Přizpůsobit si hlasový výstup funkce Předčítání: zvolit hlas a jeho parametry a nastavit výmluvnost (co a jak podrobně hlasový výstup říká)
- Příručka k funkci Předčítání

Probírané klávesové zkratky v OS Windows

Příkaz	Klávesová zkratka
Zapnout / Vypnout funkci Lupa	WIN + PLUS / WIN + ESC
Zvětšit / Zmenšit obraz pod lupou	WIN + PLUS / WIN + MINUS
Zapnout / Vypnout funkci Předčítání	WIN + CTRL + ENTER (nutné povolit kl. zkratku pro Předčítání)

Klávesy PLUS, MINUS lze zadávat z numerického bloku Seznam všech zkratk v Usnadnění: [klávesové zkratky](#).

Důležitá poznámka: Tato nastavení ovlivňují okna všech aplikací.

Důležité pravidlo: Vše je třeba nastavovat individuálně podle potřeb konkrétního uživatele, jiní uživatelé budou potřebovat jiná nastavení.

3 Prohlížeč MS Edge a jeho možnosti

Z hlavní nabídky prohlížeče, kterou otevřete odklepnutím ikony „tři tečky“ vpravo nahoře nebo klávesovou zkratkou ALT + F, jsou pro uživatele s menším zrakovým hendikepem důležité tyto dvě položky:

3.1 Lupa

Zvětšuje nebo zmenšuje okno prohlížeče.

3.2 Další nástroje

V podnabídce pak volba Číst nahlas:

- Funkce Číst nahlas zapne nebo vypne hlasový výstup. Po zapnutí hlasového výstupu se nahoře v okně prohlížeče objeví ovládací panel s tlačítky: Přečíst předchozí odstavec, Pozastavit čtení/Pokračovat ve čtení a Přečíst následující odstavec.
- Vpravo od těchto ovládacích prvků je nabídka Možnosti pro hlas, kde je možné si vybrat mluvčího (hlas) a zvolit rychlost mluvení.

Po aktivaci lupy či čtení nahlas se navíc zobrazí ikona funkce v adresním řádku.

Probírané klávesové zkratky v prohlížeči MS Edge

Příkaz	Klávesová zkratka
Otevřít hlavní nabídku	ALT + F
Zvětšit / Zmenšit	CTRL + PLUS / CTRL + MINUS
Vypnout lupu = zvětšení 100%	CTRL + NULA
Číst nahlas (start / stop)	CTRL + SHIFT + U

Klávesy PLUS, MINUS, NULA lze zadávat z numerického bloku.

Pozor: Čtení v prohlížeči má jinou zkratku než Předčítání ve Windows a čte jenom v okně prohlížeče, nikoli v jiných aplikacích!

Další možnosti přizpůsobení okna prohlížeče jsou dostupné z hlavní nabídky (ALT + F) pod položkou Nastavení, kde jsou k dispozici dvě praktické nabídky:

- Vzhled - umožňuje si nastavit vzhled prohlížeče skrytím některých prvků či změnit písmo

- Přístupnost – představuje další možnosti přizpůsobení okna prohlížeče pod položkami Barvy stránky, Přiblížení stránky, Získat popisy obrázků Microsoftu pro čtečky obrazovky, ale i různá nastavení pro klávesnici počítače

Zkuste si s těmito nastaveními pohrát, mohou zlepšit vnímání obrazovky.

Důležitá poznámka: Všechna tato nastavení ovlivňují pouze okno prohlížeče, nikoli okna jiných aplikací!

Důležité pravidlo: Vše je třeba nastavovat individuálně podle potřeb konkrétního uživatele, jiní uživatelé budou potřebovat jiná nastavení.

4 Jak dále: obecné zásady

Výpočetní technika se vždy přizpůsobuje individuálně konkrétnímu uživateli, zejména podle toho, co uživatel potřebuje s počítačem dělat a jakou má zrakovou vadu. Vše je třeba nastavovat individuálně podle potřeb a preferencí konkrétního uživatele.

Popisy výše uvedené, tj. usnadnění přístupu ve Windows a nastavení v prohlížeči Edge, lze realizovat ve Windows bez nutnosti cokoli dalšího pořizovat. Jsou to součástí operačního systému. Avšak platí, že dokážou pomoci jen při **méně závažných** zrakových vadách!

Při **vážnější zrakové vadě** uživatele je potřeba zakoupit speciální mluvicí, zvětšovací a zvýrazňující aplikaci, nejlépe ZoomText nebo JAWS (spektra.eu/katalog). V takovém případě doporučujeme navštívit naše pracoviště nebo pracoviště některého TyfloCentra a spolu s uživatelem vybrat vhodnou konfiguraci speciální pomůcky.

Doporučení: S uživatelem vyzkoušet možnosti, které zdarma nabízí operační systém Windows. Pokud by tato opatření nestačila, což nastává vždy při vážnější zrakové vadě, tak si domluvit návštěvu na našem pracovišti (spektra.eu/kontakty) nebo na pracovišti některého [TyfloCentra](#).

Pomoc s výběrem vhodné pomůcky: [průvodce pomůckami](#).